

بررسی تاثیر مدیریت سود و هموارسازی سود بر تاخیر گزارش حسابرسی

امیر سجاد برادران صدر

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران (نویسنده مسئول).

Sajjad.sadr2014@gmail.com

طوبی سید صادقی نمین

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

seyedsadeghitooba@gmail.com

عوض سمایی

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

Avaz.sama67@gmail.com

شماره ۳۳ / زمستان ۱۳۹۹ (جلد دوم) / صص ۱۴-۲۷
چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره سوم)

چکیده

هدف این مقاله بررسی تاثیر مدیریت سود و هموارسازی سود بر تاخیر گزارش حسابرسی در ۱۲۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی یک دوره زمانی ۷ ساله از ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۶ است. تعداد داده‌های جمع‌آوری شده برای این پژوهش ۹۰۳ سال شرکت می‌باشد. روش پژوهش توصیفی، از نوع همبستگی می‌باشد. آزمون فرضیه‌ها با استفاده از مدل رگرسیون خطی چند متغیره انجام شده است، همچنین با توجه به این که داده‌های مورد استفاده در پژوهش حاضر اطلاعات واقعی و تاریخی است، آن را می‌توان از نوع پس رویدادی طبقه‌بندی کرد. در نهایت از نرم افزار E-views برای تشخیص رابطه موجود بین متغیرها استفاده شد. نتایج آزمون فرضیات حاکی ارتباط مثبت و معنادار بین مدیریت سود و هموارسازی سود با تأخیر گزارش حسابرسی در شرکتهای مورد مطالعه می‌باشد.

کلید واژگان: مدیریت سود، هموارسازی سود، تاخیر گزارش حسابرسی.

مقدمه

یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های افراد برای سرمایه‌گذاری، کسب سود و ثروت است. ایجاد ارزش و افزایش ثروت سهامداران در بلند مدت از جمله مهم‌ترین اهداف بنگاه‌های اقتصادی نیز به شمار می‌رود و افزایش ثروت تنها در نتیجه عملکرد مطلوب شرکت حاصل خواهد شد. گزارش‌های حسابرسی تابعی از عملکرد بنگاه‌های اقتصادی می‌باشد و سرمایه‌گذاران با توجه به صورت‌های مالی و گزارش‌های حسابرسی اقدام به تصمیم‌گیری می‌کنند، پس گزارش‌های حسابرسی باید دارای کیفیت باشند، از جمله به موقع بودن. مدیریت سود و هموارسازی سود از جمله مباحث تئوری اثباتی حسابداری است که مدیران با استفاده از این تکنیک‌ها سود را دستکاری می‌کنند.

بر اساس مبانی تئوری اثباتی حسابداری، مدیران برای کسب منافع شخصی، ارقام حسابداری را به نفع خود دستکاری می‌نمایند. به عبارت دیگر مدیریت سود را می‌توان به عنوان فرآیند انتخاب رویه‌های حسابداری توسط مدیریت برای دستیابی به اهداف

خاص، تعریف کرد (اسکات، ۲۰۰۹). صورت‌های مالی حسابرسی شده به عنوان یکی از منابع قابل اعتماد اطلاعات برای استفاده‌کنندگان محسوب می‌شوند. اما این اطلاعات زمانی می‌تواند توسط استفاده‌کنندگان مورد استفاده قرار بگیرد که دارای مجموعه‌ای از ویژگی‌های کیفی باشد. یکی از این ویژگی‌ها، عدم تأخیر در اطلاعات یا به عبارتی بهنگام بودن آن‌ها است. بهنگام بودن یکی از ویژگی‌های مربوط بودن اطلاعات است و به این معناست که اطلاعات مالی زمانی در اختیار استفاده‌کنندگان قرارگیرند که فرصت تصمیم‌گیری، قضاوت و اقدام بهنگام نسبت به موضوع مورد نظر برای آنان وجود داشته باشد. برای نمونه، شرکت‌هایی که سود خود را با تأخیر اعلام می‌کنند، نسبت به شرکت‌هایی که سودشان را زودتر اعلام می‌نمایند، به احتمال بیشتر بازده سهام کمتری خواهند داشت (کراس و شرودر، ۱۹۸۴؛ گیولی و پالمون، ۱۹۸۴). در سال‌های اخیر مطالعات بسیار زیادی با موضوعات مربوط به کیفیت گزارشگری مالی یا سطوح افشا و عوامل موثر بر تأخیر صدور گزارش حسابرسی صورت پذیرفته است. طی این تحقیقات نشان داده شده که افزایش کیفیت افشا سبب بهبود گزارشگری مالی و همچنین اظهار نظر حسابرسان گردیده است.

افزایش کیفیت افشا می‌تواند زمینه لازم جهت سهولت در اجرای فرآیند حسابرسی، کاهش ریسک‌های حسابرسی و در نهایت کاهش بدبینی حسابرسان به واحد مورد رسیدگی را فراهم آورد که هر یک از این موارد به خودی خود می‌تواند فاصله زمانی انجام فرآیند حسابرسی و در نهایت تأخیر در صدور گزارش حسابرسی را کاهش دهد. تامین‌کنندگان مالی برای سرمایه‌گذاری خود از اطلاعات حسابداری و صورت‌های مالی شرکت‌ها استفاده می‌کنند. صورت‌های مالی حسابرسی شده به عنوان یکی از منابع قابل اعتماد اطلاعات برای استفاده‌کنندگان محسوب می‌شوند. اما این اطلاعات زمانی می‌تواند توسط استفاده‌کنندگان مورد استفاده قراربگیرد که دارای مجموعه‌ای از ویژگی‌های کیفی باشد.

ارائه به موقع اطلاعات یکی از ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری است و از اهمیت ویژه‌ای در متون حسابداری برخوردار است. اصل افشا در حسابداری ناظر بر ارائه مناسب کلیه واقعیت‌های بااهمیت و مربوط به رویدادها و فعالیت‌های مالی واحدهای تجاری به ویژه شرکت‌های سهامی عام می‌باشد و به عنوان محصول نهایی سیستم حسابداری شناخته می‌شود. به موقع بودن عامل مهمی در ارتقاء و بهبود ویژگی‌های کیفی اولیه نظیر مربوط بودن و بیان صادقانه است. مدیریت سود شاخصی برای اندازه‌گیری هموارسازی سود است. هرچه هموارسازی سود بالا باشد، ویژگی کیفی اطلاعات مانند ویژگی مربوط بودن و بیان صادقانه نیز بیشتر خواهد بود. از این رو رابطه مستقیمی میان مدیریت سود و ویژگی‌های کیفی اطلاعات از جمله به موقع بودن اطلاعات وجود دارد. فقدان پژوهش کافی در زمینه موضوع مدیریت سود و به موقع بودن اطلاعات، این انگیزه و هدف را در نویسندگان مقاله حاضر به وجود آورد تا ارتباط میان مدیریت سود و هموارسازی سود و به موقع بودن اطلاعات و عدم تاخیر گزارش حسابرسی را بررسی کنند. یافته‌های پژوهش میرشکاری و سوداگر (۲۰۰۵) و آماره‌های توصیفی بنی مهد و همکاران (۲۰۱۲) نشان می‌دهد که تاخیر در گزارش حسابرسی در ایران بالاست بنابراین مسئله اصلی این پژوهش این است که آیا مدیریت سود و هموارسازی سود می‌تواند زمان صدور گزارش حسابرسی واحد مورد رسیدگی را سریع‌تر نماید؟

مبانی نظری پژوهش
تاخیر گزارش حسابرسی

تاخیر گزارش حسابرسی به عنوان دوره زمانی بین پایان سال مالی یک شرکت و تاریخ گزارش حسابرسی تعریف می‌شود، که یکی از متغیرهای خروجی قابل مشاهده خارجی است که اجازه می‌دهد تا دیگران بهره‌وری (کارایی) حسابرسی را اندازه‌گیری کنند (بامبر و همکاران، ۲۰۱۱). بنابراین هرچه فاصله زمانی پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورت‌های مالی (تأخیر در گزارشگری) کوتاه‌تر شود، ارزش اطلاعات منتشر شده بیشتر می‌شود. به بیان کورتیس ۲۰۰۸، شرکت‌هایی که تاخیر گزارش حسابرسی کوتاه‌تری دارند، اغلب درآمد بیشتری گزارش می‌کنند.

به‌موقع بودن گزارشگری مالی یکی از عناصر مهم در تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان می‌باشد، محققان دریافته‌اند که این به موقع بودن احتمالاً بر بازار سهام و قیمت سهام تأثیر می‌گذارد. به عنوان مثال شرکت‌هایی که درآمدشان را دیرتر اعلام می‌کند، احتمالاً بازده سهام کمتری نسبت به شرکت‌هایی دارند که درآمدشان را زودتر اعلام می‌کنند (کراس و شرودر، ۲۰۱۵). به‌موقع بودن به تهیه صورت‌های مالی در بازه زمانی مشخص از سوی نهادهای قانون‌گذار مربوط می‌باشد. با توجه به اینکه تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی به دلیل ویژگی خاص شرکت‌ها و حسابرسی آن‌ها به طور مقطعی متفاوت است، درک عوامل احتمالی تعیین‌کننده تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی، بینشی در جهت کارایی حسابرسی فراهم می‌آورد (علوی طبری و همکاران، ۱۳۹۲).

هموارسازی سود

یکی از اشکال مدیریت سود، هموارسازی سود است که توجه زیادی را در ادبیات حسابداری به خود جلب کرده است. فرضیه هموارسازی سود برای اولین بار توسط هپ ورت در سال ۱۹۵۳ ارائه شد و بعداً توسط گوردن در سال ۱۹۶۴ توضیح داده شد. هپ ورت تأکید می‌کرد که در اصول پذیرفته شده حسابداری، آزادی بسیاری در تغییر و تفسیر روش‌های تعیین سود دوره‌ای وجود دارد. این آزادی اجازه می‌دهد تا مدیریت نسبت به هموارسازی سود اقدام نماید (گوردون، ۱۹۶۴).

هموارسازی سود یعنی استفاده از نوعی تکنیک‌های حسابداری تا نوسانات درآمد خالص از یک دوره به دوره دیگر را کاهش دهد. در صورت پیروی از اصول حسابداری پذیرفته شده حسابداری، این اقدام غیرقانونی نیست. حسابداران با استعداد می‌توانند حساب‌های مالی را به روشی فوق‌العاده تنظیم کنند تا از قانونی بودن هموارسازی درآمد اطمینان حاصل شود. با این حال متأسفانه بسیاری از مواقع هموارسازی سود با روش‌های کلاهبرداری انجام می‌شود. روند هموارسازی درآمد شامل جابجایی درآمد و هزینه‌ها از یک دوره حسابداری به دوره دیگر است. به عبارتی هموارسازی سود یعنی تقدم و تاخر در ثبت حسابداری هزینه‌ها و درآمدها یا انتقال درآمدها و هزینه‌ها به سال‌های بعد به طوری که شرکت در طول چند سال متوالی، از سود تقریباً ثابتی برخوردار باشد (رونن و سادان، ۱۹۸۱؛ بیدلمن، ۱۹۷۳؛ موزز، ۱۹۸۷).

مدیریت سود

دخالته مدیران شرکت در فرآیند گزارشگری مالی که به قصد کسب منافع شخصی صورت می‌گیرد، مدیریت سود نام دارد. این اقدام زمانی رخ می‌دهد که مدیر بخواهد ارقام متفاوتی از سودهای واقعی را به سهامداران گزارش کند مدیریت سود به این صورت نیز تعریف می‌شود، شرایطی که مدیریت از فرصت قضاوت برای فریب سهامداران درباره اطلاعات بنیادی شرکت یا تأثیر بر دستاوردهای قراردادی، سوءاستفاده می‌نماید (هیلی و والن، ۱۹۹۹). این مدیریت است که می‌تواند محتوای اطلاعاتی بیشتر یا کمتر سود را وابسته به استفاده از اطلاعات نگهداری شده، به صورت خصوصی شکل دهد (بورگاستر و دیچو، ۱۹۹۷).

از آنجایی که تهیه صورت‌های مالی به عهده مدیریت واحد تجاری است، مدیریت ممکن است به دلایل مختلف اقدام به مدیریت سود کند. مدیریت سود بر محتوای اطلاعاتی سود گزارش شده تاثیر می‌گذارد. مدیریت سود شاخصی از قابل اتکا بودن سود را در اختیار قرار می‌دهد. از آنجا که جزئی اختیاری اقلام تعهدی این فرصت را برای مدیریت فراهم می‌آورد تا سود را دستکاری کند، از آن به عنوان شاخص مدیریت سود استفاده می‌شود. اقلام تعهدی اختیاری آن دسته از اعلام تعهدی هستند که قابلیت اعمال نظر توسط مدیریت هستند، شواهدی وجود دارد که رابطه بین مدیریت سود و قیمت سهام را نشان می‌دهد (تئو و همکاران، ۱۹۹۸).

پیشینه پژوهش

صالحی و تورچی و عبدالله نژاد (۱۳۹۹) به بررسی تاثیر معاملات با اشخاص وابسته بر رابطه میان ارتباطات سیاسی و تاخیر گزارش حسابرسی در ۱۵۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار طی دوره ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ با استفاده از روش اندازه‌گیری رگرسیونی خطی پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که ارتباطات سیاسی منجر به افزایش تاخیر در گزارش حسابرسی می‌شود و معاملات با اشخاص وابسته نیز تاخیر در گزارش حسابرسی را افزایش می‌دهد و موجب تقویت ارتباطات سیاسی و تاخیر در گزارش حسابرسی می‌شود. حاضری نیری و رحیم زاده و شکوهی فرد (۱۳۹۸) به بررسی تاثیر تاخیر گزارش حسابرسی بر نوسانات قیمت سهام در بین ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در دوره مال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶ با استفاده از مدل نوسان‌پذیر یعنی مدل رگرسیونی ناهمسانی واریانس شرطی پرداخته است. نتایج آزمون فرضیات نشان می‌دهد که تاخیر گزارش حسابرسی بر قیمت سهام شرکت تاثیر معنی‌داری داشته به طوری که شرکت‌هایی که گزارش حسابرسی آن‌ها با تاخیر بوده به طور متوسط قیمت سهام آن‌ها نیز پایین تر بوده است. سایر نتایج نشان می‌دهد که ضریب متغیر اهرم مالی معنی‌دار نیست اما شاخص اندازه شرکت اثر منفی و معنی‌دار بر قیمت سهام دارد. محمدرضایی و تنانی و علی آبادی (۱۳۹۷) به بررسی موضوع خطای حسابرسی تاخیر در گزارش حسابرسی و نقش تعدیل‌گر مالکیت خانوادگی پرداختند. در این پژوهش برای نمونه‌گیری از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. تحلیل مدل‌های رگرسیونی نشان می‌دهد تاخیر در گزارش حسابرسی با خطای حسابرسی نوع اول رابطه معناداری ندارد. اما با خطای حسابرسی نوع دوم رابطه منفی و معناداری برقرار می‌کند. همچنین بین مالکیت خانوادگی با خطای حسابرسی نوع اول رابطه مثبت و معناداری دارد اما با خطای حسابرسی نوع دوم رابطه معنادار ندارد. کقبادی و فتحی (۱۳۹۸) به بررسی تاثیر تأخیر غیر عادی گزارش حسابرسی و ضعف در کنترل‌های داخلی کیفیت حسابرسی بر ریسک سقوط قیمت سهام برای کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ پرداختند. در این پژوهش برای اندازه‌گیری ریسک سقوط قیمت سهام، مدل هاتن و همکاران و تجزیه و تحلیل داده‌ها از رگرسیون لجستیک استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که تاخیر گزارش حسابرسی و ضعف در کنترل‌های داخلی، بر ریسک سقوط قیمت سهام تاثیر مثبت و معناداری و کیفیت حسابرسی بر ریسک سقوط قیمت سهام تاثیر منفی و معنادار دارند و همچنین افزایش ضعف در کنترل‌های داخلی، تاثیر تاخیر گزارش حسابرسی، بر افزایش ریسک سقوط قیمت سهام بیشتر می‌شود. بلن بلانکو و (۲۰۲۰) به بررسی موضوع حسابرسان چگونه به میزان خوانایی گزارش سالانه کم پاسخ می‌دهند پرداختند. نمونه شامل ۱۱،۸۳۹ مشاهدات سالانه از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۵ بود که از پایگاه داده سالانه صنعتی آمریکای شمالی انتخاب شده است. نتایج حاکی از آن است که خوانایی صورت‌های مالی کمتر با تاخیرهای حسابرسی و کارمزد حسابرسی بالاتر همراه است. همچنین دریافتند که میزان خوانایی گزارش سالانه کم با خطر حسابرسی بیشتر همراه

است، که با تأخیر بیشتر در حسابداری و هزینه‌های حسابداری بالاتر با استفاده از اندازه‌گیری خوانایی شاخص انجام می‌شود. یوید و برایان (۲۰۲۰) پژوهشی با عنوان نوسان درآمد و تأخیر گزارش حسابداری انجام دادند. با استفاده از نمونه‌ای از مشاهدات یک شرکت در طول دوره ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۵ یک رابطه منفی بین نوسان درآمد و تأخیر گزارش حسابداری پیدا کردند. نتایج بدست‌آمده حاکی از آن است که ارتباط بین نوسانات درآمد و تأخیر گزارش حسابداری توسط حسابرسان تخصصی غیر صنعتی، حسابرسان با تصدی کوتاه‌مدت و دفاتر حسابداری کوچک و متوسط هدایت می‌شود. به‌علاوه، متوجه شدند که نوسان اندک، تأثیری قوی بر افزایش تأخیر گزارش حسابداری در زمانی دارد که سطح بالایی از هموارسازی درآمدها وجود دارد. ژیزل دیورند (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان عوامل تعیین‌کننده تأخیر گزارش حسابداری انجام داد. هدف این مقاله درک بیشتر عوامل تعیین‌کننده تأخیر گزارش حسابداری بود که تعداد روزهای پایان سال مالی شرکت تا تاریخ گزارش حسابداری می‌باشد. نتایج نشان داد که تعدادی از متغیرهای مربوط به سودآوری مشتری و وضعیت مالی، پیچیدگی مشتری و اظهار نظرهای مشروط حسابداری موجب افزایش تأخیر در گزارش حسابداری می‌شوند. علاوه بر این، زمانی که مشتریان خبرهای مثبت سودآوری خود را گزارش می‌دهند و همچنین هنگامی که حسابرس به مدت طولانی حفظ می‌شود و خدمات غیر حسابداری را فراهم می‌کند، میزان بازده گزارش حسابداری بر اساس اندازه مشتری کاهش می‌یابد. حبیب و موهمدی (۲۰۱۸) به بررسی موضوع ارتباطات سیاسی و تأخیر گزارش حسابداری شواهد آندونزیایی پرداختند. آنان استدلال نمودند که گزارش حسابداری به موقع، اطمینانی معقول درباره کیفیت گزارشگری مالی برای ذی‌نفعان برون‌سازمانی فراهم می‌آورد. لذا می‌توان استدلال نمود که شرکت‌های دارای روابط سیاسی نسبت به شرکت‌های فاقد روابط سیاسی، صورت‌های مالی حسابداری شده را با سرعت بالاتری گزارش می‌نمایند و تأخیر کمتری در ارائه گزارش دارند.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با استفاده از اطلاعات تاریخی به‌صورت پس‌رویدادی یعنی با استفاده از اطلاعات گذشته است. داده‌های واقعی شرکت‌ها به‌صورت پانل داده و سال شرکت مورد بررسی قرار گرفته است. این کار با بهره‌گیری از الگوی رگرسیون چندگانه انجام می‌گردد و نیز به دلیل این که نتایج حاصل از پژوهش می‌تواند در فرایند تصمیم‌گیری استفاده شود، این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی است و نیز شایان ذکر است که پژوهش حاضر برحسب روش، از نوع توصیفی است و از میان انواع پژوهش‌های توصیفی، از نوع همبستگی است.

اهداف پژوهش

۱. مدیریت سود بر تأخیر گزارش حسابداری تأثیر معنی داری وجود دارد.
۲. هموارسازی سود بر تأخیر گزارش حسابداری تأثیر معنی داری وجود دارد.

پرسش‌های پژوهش

۱. مدیریت سود بر تأخیر گزارش حسابداری چه تأثیری دارد؟
۲. هموارسازی سود بر تأخیر گزارش حسابداری چه تأثیری دارد؟

فرضیه‌های پژوهش

متناسب با اهداف پژوهش، فرضیه‌ها پژوهش به شرح زیر بیان می‌گردند:

۱. مدیریت سود بر تأخیر گزارش حسابرسی تأثیر معنی داری وجود دارد.
۲. هموارسازی سود بر تأخیر گزارش حسابرسی تأثیر معنی داری وجود دارد.

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه‌ی آماری این پژوهش کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده و نمونه آماری این پژوهش ۱۲۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. از نظر زمانی شامل دوره ۷ ساله از سال ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۶ است. نمونه‌های آماری انتخاب شده دارای شرایط زیر می‌باشند:

- ۱- پایان سال مالی آن‌ها ۲۹ اسفندماه باشد.
- ۲- بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ تغییر سال مالی نداشته باشد.
- ۳- اطلاعات و داده‌های موردنیاز در دسترس باشد.
- ۴- سهام آن‌ها در تاریخ موردنظر مورد معامله قرار گرفته شود.

نحوه گردآوری داده‌ها و اطلاعات

جمع آوری داده‌ها نیز به صورت مراجعه به منابع منتشره و مطالعه اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران از وبسایت سازمان بورس اوراق بهادار و نگاه‌های مرتبط و در صورت نیاز به صورت میدانی می‌باشد. برای مطالعه‌ی ادبیات موضوع و بررسی پیشینه‌های پژوهش از روش مطالعات کتابخانه‌ای (شامل کتب، مجلات و پایان‌نامه‌های تحصیلی) استفاده می‌شود و مقالات و پایان‌نامه‌های خارجی مورد استفاده در این پژوهش از طریق اینترنت دریافت می‌گردند.

مدل‌های رگرسیون

مدل تحلیلی پژوهش طبق پژوهش لیون (۲۰۱۶) به صورت زیر تدوین شده است:

مدل اول:

$$\text{Delay of the auditor's report}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Earnings management}_{it} + \beta_2 \text{LEV}_{it} + \beta_3 \text{ROA}_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل دوم:

$$\text{Delay of the auditor's report}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Profit smoothing}_{it} + \beta_2 \text{LEV}_{it} + \beta_3 \text{ROA}_{it} + \varepsilon_{it}$$

Delay of the auditor's report_{it}: تأخیر گزارش حسابرسی

Earnings management_{it}: مدیریت سود

Profit smoothing_{it}: هموارسازی سود

LEV_{it}: اهرم مالی

ROA_{it} : بازده دارایی

ε_{it} : خطای رگرسیون

β_0 : مقدار ثابت

تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

متغیرهای مستقل

در این پژوهش متغیر مستقل اول، شاخص مدیریت سود است.

در پژوهش حاضر برای اندازه‌گیری مدیریت سود از مدل کاسنیک (۱۹۹۹) استفاده شده است. این مدل به صورت زیر می‌باشد:

$$TA_{it} = \beta_0 + \beta_1 (\Delta Rev_{it} - \Delta Rec_{it}) + \beta_2 PPE_{it} + \beta_3 \Delta CFO_{it} + \varepsilon_{it}$$

TA = کل ارقام تعهدی است که از طریق تفاوت سود خالص و جریانات نقدی عملیاتی به دست می‌آید.

ΔRev = تفاوت درآمد فروش سال جاری نسبت سال قبل

ΔRec = تغییر در حسابهای دریافتی سال جاری نسبت به سال قبل

PPE = جمع اموال، ماشین آلات و تجهیزات سال جاری

ΔCFO = تغییر در جریان نقد عملیاتی

متغیر مستقل دوم این پژوهش، هموارسازی سود است. روش‌های متعددی به منظور اندازه‌گیری هموارسازی سود وجود دارد. ارقام صورت‌های مالی به دو بخش نقدی و تعهدی تقسیم می‌شود. در این پژوهش برای محاسبه‌ی هموارسازی سود از ارقام تعهدی اختیاری استفاده می‌شود. مدیران از طریق دست کاری ارقام تعهدی اختیاری سود را مدیریت می‌کنند. اندازه‌گیری هموارسازی سود با استفاده از ارقام تعهدی اختیاری عمدتاً مبتنی بر مدل جونز می‌باشد. مدل جونز بر این فرض استوار بود که ارقام تعهدی غیر اختیاری ثابت می‌باشد. مدل جونز برای ارقام تعهدی غیر اختیاری به صورت زیر می‌باشد:

$$NDA_{it} = \beta_1 [1/A_{it-1}] + \beta_2 [\Delta REV_{it}] + \beta_3 [PPE_{it}] + e_{it}$$

در نهایت از تفاضل کل ارقام تعهدی و ارقام غیر اختیاری، ارقام تعهدی اختیاری (شاخص هموارسازی سود) به دست می‌آید:

$$DA_{it} = TA_{it} - NDA_{it}$$

متغیر وابسته

تاخیر در ارائه گزارش حسابرسی؛ در این پژوهش تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی عبارت است از فاصله بین پایان سال مال تا تاریخ امضای گزارش حسابرسی.

متغیرهای کنترلی

اهرم مالی: نسبت مجموع بدهی‌ها به مجموع دارایی‌ها (LEV):

$$LEV = \frac{\text{کل بدهی‌ها}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

بازده دارایی‌ها؛ نسبت سودخالص به مجموع دارایی‌ها (ROA_{it}):

$$\text{نسبت بازده سرمایه گذاری} = \frac{\text{سودخالص}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

تحلیل اطلاعات و بحث در یافته‌های پژوهش

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

ROA	LEV	Delay of the auditor's report	Profit smoothing	Earnings management	نماد
بازده دارایی	نسبت بدهی	تأخیر گزارش حسابرسی	هموارسازی سود	مدیریت سود	نماد
۰.۰۸۸	۰.۶۴۸	۳۴.۵۱۳	-۰.۵۹۲	-۰.۰۵۹	میانگین
۰.۰۷۳	۰.۶۳۸	۳۲	-۰.۵۴۰	۰.۰۴۳	میانه
۰.۶۳۱	۲.۱۶۴	۹۸	-۰.۰۰۰۱	۱.۳۸۷	حداکثر
-۰.۳۵۵	۰.۱۳۰	۶	-۲.۴۳۶	-۲.۴۳۶	حداقل
۰.۱۳۵	۰.۲۵۱	۱۵.۰۶۰	۰.۳۸۸۸	۰.۷۰۶	انحراف معیار
۰.۳۵۲	۱.۴۳۲	۱.۲۳۰	-۰.۷۳۴	-۰.۳۵۹	چولگی
۴.۵۷۸	۸.۶۳۸	۵.۲۵۸	۳.۴۵۱	۲.۳۴۱	کشیدگی
۹۰۳	۹۰۳	۹۰۳	۹۰۳	۹۰۳	تعداد مشاهدات

آمار توصیفی

به منظور شناخت بهتر ماهیت جامعه‌ای که در پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است و آشنایی بیشتر با متغیرهای پژوهش، قبل از تجزیه و تحلیل داده‌های آماری، لازم است این داده‌ها توصیف شود. همچنین توصیف آماری داده‌ها گامی در جهت تشخیص الگوی حاکم بر آن‌ها و پایه‌ای برای تبیین روابط بین متغیرهایی است که در پژوهش به کار می‌رود. تحلیل توصیفی به بررسی شاخص‌های مرکزی و پراکندگی داده‌های پژوهش می‌پردازد به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات، ابتدا لازم است آمارهای توصیفی داده‌های تحت بررسی محاسبه شود. آمار توصیفی شامل مجموعه روش‌هایی است که برای جمع‌آوری، خلاصه کردن، طبقه‌بندی و توصیف حقایق عددی به کار می‌رود. در واقع این آمار، داده‌ها و اطلاعات پژوهش را توصیف می‌کند و طرح یا الگوی کلی از داده‌ها برای استفاده سریع و بهتر از آن‌ها به دست می‌دهد. در یک جمع‌بندی با استفاده مناسب از آمار توصیفی می‌توان ویژگی‌های یک دسته از اطلاعات را بیان کرد. پارامترهای مرکزی و پراکندگی به همین منظور به کار می‌روند. کارکردهای این معیارها این است که می‌توان خصوصیات اصلی مجموعه‌ای از داده‌ها را به صورت یک عدد بیان کنند و بدین ترتیب افزون بر آن که به فهم بهتر نتایج یک آزمون کمک می‌کنند، مقایسه نتایج آن آزمون را با آزمون‌ها و مشاهدات دیگر نیز تسهیل می‌نماید. خلاصه ویژگی‌های آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مورد استفاده در این

پژوهش در جدول ۱ خلاصه شده است. آماره‌های گزارش شده دربرگیرنده شاخص‌ها و معیارهای مرکزی شامل میانگین، میانه و شاخص‌های پراکندگی شامل واریانس، انحراف معیار متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که در بین متغیرهای پژوهش، متغیر تاخیر گزارش حسابرس بیشترین پراکندگی با توجه به مقدار انحراف معیار را دارا می‌باشد. بر اساس ضرایب چولگی و انحراف معیار می‌توان گفت که متغیرهای پژوهش پراکندگی زیادی ندارند. با توجه به جدول ۱ میانگین متغیرهای مدیریت سود، هموارسازی سود، تاخیر گزارش حسابرس، اهرم مالی و بازده دارایی به ترتیب برابر -0.059 ، -0.592 ، 34.513 ، 0.648 و 0.088 می‌باشد نتایج نشان می‌دهد که در بین متغیرهای پژوهش، متغیر مدیریت سود دارای بیشترین تفاوت مقداری بین میانگین و میانه می‌باشد. بر این اساس متغیر مدیریت سود دارای میزان ضرایب چولگی و به تبع آن پراکندگی بیشتری نسبت به سایر متغیرها خواهد داشت. بیشترین و کمترین مقدار متغیرهای مدیریت سود، هموارسازی سود، تاخیر گزارش حسابرس، اهرم مالی و بازه دارایی به ترتیب برابر 1.387 و -2.346 ، -0.0001 و -2.436 ، 98 و 6 و 2.164 و 0.130 و 0.631 و 0.355 می‌باشد.

جدول (۲): آزمون F لیمر و هاسمن

مدل	آزمون	مقدار آماره	سطح احتمال معنی‌داری	نتیجه آزمون
مدل اول	آزمون F لیمر	۵.۹۸	۰.۰۰۰۰	روش پانلی
	آزمون هاسمن	۱۴.۴۴	۰.۰۰۰۰	اثرات ثابت
مدل دوم	آزمون F لیمر	۷.۲۴	۰.۰۰۰۰	روش پانلی
	آزمون هاسمن	۷.۶۰	۰.۲۶۸۵	اثرات تصادفی

نتایج حاصل از آزمون هاسمن در نگاره ۲ نشان می‌دهد که برای مدل اول، سطح احتمال معنی‌داری کمتر از سطح خطای 0.05 بوده و در مدل اول اثرات ثابت تأیید می‌شود. برای مدل دوم نیز، سطح احتمال معنی‌داری بیشتر از سطح خطای 0.05 بوده که اثرات تصادفی تأیید می‌شود.

جدول (۳): مفروضات کلاسیک رگرسیون

آزمون همسانی واریانس: بروش پاگان، گادفری			
مدل	مقدار آماره F	سطح احتمال معناداری	نتیجه آزمون
مدل اول	۱۰۹.۸۱	۰.۰۰۰۰	عدم همسانی واریانس
مدل اول	۳.۲۸۸۱	۰.۰۰۳۴	عدم همسانی واریانس
آزمون نرمال بودن متغیر پسماند: آزمون جاکرک برا			
مدل	مقدار آماره	سطح احتمال معنی‌داری	نتیجه آزمون
مدل اول	۱۴.۸۶	۰.۰۰۰۵	غیر نرمال - نرمال مجانبی
مدل اول	۴۹.۶۰	۰.۰۰۰۰	غیر نرمال - نرمال مجانبی

در پژوهش حاضر از آزمون همسانی بروش پاگان، گادفری برای بررسی همسانی واریانس استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح احتمال معناداری این آزمون در نگاره ۲ کمتر از سطح خطای 0.05 می‌باشد، بنابراین نتیجه می‌شود که فرض صفر این آزمون تأیید نمی‌شود به عبارتی مشکل ناهمسانی واریانس در مدل‌ها وجود دارد و برای رفع مشکل ناهمسانی از روش حداقل مربعات تعمیم‌یافته (GLS) استفاده می‌شود.

جدول (۴): آزمون مانایی (ایستایی)

آزمون لوین، لین و چو			متغیر	
نتیجه آزمون	سطح احتمال معنی دار	مقدار آماره		
مانا	۰.۰۰۰۰	-۳۸.۵۱	Earnings management _{it}	مدیریت سود
مانا	۰.۰۰۰۰	-۶۰.۵۴	Profit smoothing _{it}	هموارسازی سود
مانا	۰.۰۰۰۰	-۳۹.۸۱	Delay of the auditor's report _{it}	تاخیر گزارش حسابرس
مانا	۰.۰۰۰۰	-۲۶.۴۰	LEV _{it}	اهرم مالی
مانا	۰.۰۰۰۰	-۷۵.۸۸	ROA _{it}	بازده دارایی

در پژوهش حاضر از آزمون لوین، لین و چو برای آزمودن مانایی متغیرها استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح احتمال معنی‌داری به‌دست آمده برای آزمون لوین، لین و چو برای همه متغیرها کمتر از سطح خطای ۰.۰۵ می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت که متغیرهای پژوهش در سطح مانا می‌باشند. بنابراین با توجه به مانا بودن متغیرها در تحلیل رگرسیونی مشکل ایجاد شدن رگرسیون کاذب وجود نخواهد داشت (جدول ۴).

نتیجه برآورد مدل اول و دوم

همان‌طور که گفته شد برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از برآورد مدل پژوهش استفاده شد. با برقراری پیش فرض‌های رگرسیون و انتخاب روش مناسب برآورد، نتایج برآورد مدل در جدول ۴ نشان داده شده است. برای اینکه بتوان به نتایج برآورد مدل اعتماد کرد باید مفروضات رگرسیون بررسی شود. فرض اصلی تحلیل رگرسیون چند متغیره معنی‌داری کل رگرسیون می‌باشد. در نگاره ۴ آماره F و سطح معنی‌داری آن مربوط به آزمون قطعیت وجود رابطه خطی (آزمون معنی‌داری کل رگرسیون) بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری این آزمون برای مدل کمتر از سطح خطای ۰.۰۵ می‌باشد. می‌توان گفت که در مدل پژوهش، رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته وجود دارد. بنابراین نتیجه می‌شود که کل مدل معنی‌دار می‌باشند. یکی دیگر از مفروضاتی که در رگرسیون مدنظر قرار می‌گیرد، استقلال خطاها (تفاوت بین مقادیر واقعی و مقادیر پیش‌بینی شده توسط معادله رگرسیون) از یکدیگر است. در صورتی که فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند امکان استفاده از رگرسیون وجود ندارد. به‌منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین واتسون استفاده می‌شود. چنانچه آماره دوربین واتسون نزدیک مقدار ۲ (بین ۱.۵ تا ۲.۵) قرار گیرد عدم همبستگی بین خطاها پذیرفته می‌شود. با توجه به جدول ۴ مقدار آماره دوربین واتسون برای مدل اول پژوهش، ۱.۶۴ می‌باشد که نتیجه می‌شود در بازه ۱.۵ تا ۲.۵ قرار می‌گیرد.

فرض دیگر رگرسیون چند متغیره عدم وجود هم خطی بین متغیرهای مستقل می‌باشد. شاخصی که برای بررسی هم خطی استفاده می‌شود عبارت است از شاخص ضریب تورم واریانس (VIF) می‌باشد. به‌عنوان یک قاعده تجربی، هرچه مقدار ضریب تورم واریانس از عدد ۵ بیشتر باشد، (عدد بزرگ‌تر از ۲۰ نشان‌دهنده هم خطی شدید می‌باشد) میزان هم خطی نیز افزایش می‌یابد در نتیجه مدل رگرسیون را برای پیش بینی نامناسب جلوه می‌دهد. با توجه به جدول ۴ مقدار ضریب تورم واریانس برای متغیرهای مستقل مقدار مناسبی است. با توجه به ضریب تعیین نیز می‌توان گفت در مدل ۱، ۹۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل توجیه می‌شود. با توجه به برقراری مفروضات رگرسیون به بررسی معنی داری ضرایب پرداخته می‌شود.

جدول (۵): تخمین مدل اول و دوم

روش		رگرسیون پانلی با اثرات ثابت				
متغیر وابسته		Unusual auditing fees _{it}				
متغیرهای مستقل		ضریب	خطای استاندارد	آماره	سطح احتمال معنی داری	ضریب تورم واریانس
مقدار ثابت	C	-۲۳۷۸۷۵	۰۳۸۵۶	-۶۱۹۰۴	۰۰۰۰۰	
مدیریت سود	Earnings management _{it}	۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۷۸۳۶	۰۰۰۰۰	۲۳۹۵۹
هموارسازی سود	Profit smoothing _{it}	۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۸۸۳	۰۰۰۰۰	۲۶۶۳۷
اهرم مالی	LEV _{it}	-۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	-۱۳۸۱۱۷	۰۰۱۶۷۵	۱۷۱۳۵
بازده دارایی	ROA _{it}	۰۰۱۶۲۶	۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۳۳۲۷	۰۰۱۸۳۶	۱۷۱۴۰
آماره F (سطح احتمال معنی داری)		۰۰۰۰۰ (۵۶۰۹)				
دوربین واتسون		۱۶۴				
ضریب تعیین تعدیل شده		۰۰۸۲۶				

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اول:

میان هموارسازی سود و تاخیر گزارش حسابرسی رابطه معنی داری وجود دارد.

همان طور که در جدول ۵ مشاهده می شود ضریب متغیر مدیریت سود در مدل پژوهش ۰.۴۴۴۷ به دست آمده است. همچنین سطح احتمال معناداری به دست آمده برای این ضریب برابر ۰.۰۰۰۰۰ به دست آمده است که کمتر از سطح خطای ۵ درصد می باشد، از این رو می توان گفت که بین مدیریت سود و تأخیر گزارش حسابرسی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. فرضیه دوم:

بین هموار سازی سود و تأخیر گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

و همچنین در جدول ۵ مشاهده می شود که ضریب متغیر هموار سازی سود در مدل پژوهش ۰.۰۰۴۲ به دست آمده است. همچنین سطح احتمال معنی داری به دست آمده برای این ضریب برابر ۰.۰۰۰۰۰ به دست آمده است که بیشتر از سطح خطای ۵٪ می باشد. از این رو می توان گفت که بین هموار سازی سود و تأخیر گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج آزمون فرضیه نشان می دهد رابطه ای مستقیم میان مدیریت سود و هموار سازی و تأخیر گزارش حسابرسی وجود دارد یعنی هر چه مدیریت سود افزایش یابد مدت زمان ارائه اطلاعات افزایش می یابد. به بیان دیگر مدیریت سود موجب تأخیر در ارائه اطلاعات می شود. این موضوع نشان می دهد که هر چه کیفیت سود کمتر باشد، ارائه به موقع صورت های مالی نیز کاهش می یابد. به استفاده کنندگان صورت های مالی از جمله تحلیل گران مالی و سرمایه گذاران توصیه می شود تا در تجزیه و تحلیل اطلاعات، رابطه میان مدیریت سود و به موقع بودن اطلاعات حسابرسی را در مدل های تصمیم گیری خود مد نظر قرار دهند و توجه داشته باشند که اطلاعاتی که دیرتر به بازار سرمایه ارسال می شود، احتمال آن که آن اطلاعات کیفیت پایین داشته باشند، زیاد است.

پیشنهادات پژوهش

انجام هر تحقیق، راه به سوی مسیری جدید باز می شود و ادامه راه مستلزم انجام تحقیق های دیگری است؛ بنابراین، انجام تحقیق هایی به شرح زیر پیشنهاد می شود:

۱. بررسی ارتباط رابطه بین ویژگی های شرکت نظیر اندازه و چرخه عمر شرکت و تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی.
۲. تأثیر اجزای تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی بر بازده سهام.

منابع

- ✓ حاضری نیری، هاتف، رحیم زاده، فرزاد، شکوهی فرد، سیامک، (۱۳۹۸)، بررسی اثر تأخیر گزارش حسابرسی بر نوسانات قیمت سهام در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش حسابداری و حسابرسی، دوره ۹، شماره ۲، صص ۸۶-۱۰۱.
- ✓ صالحی، مهدی، تورچی، محمود، عبدالله نژاد، رضا، (۱۳۹۹)، تأثیر معاملات با اشخاص وابسته بر رابطه میان ارتباطات سیاسی و تأخیر در گزارش حسابرسی، پژوهش های تجربی حسابداری، سال نهم، شماره ۳۶، صص ۲۶۸-۲۴۹.
- ✓ علوی طبری، سیدحسین، عارف منش، زهره، (۱۳۹۲)، بررسی رابطه تخصص صنعت حسابرسی و تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله دانش حسابداری، شماره ۱۴، صص ۲۶-۷.

- ✓ کیقبادی، میررضا، فتحی، سمیه، (۱۳۹۸)، تأثیر تأخیر غیر عادی گزارش حسابرسی و ضعف در کنترل‌های داخلی و کیفیت حسابرسی بر ریسک سقوط قیمت سهام، فصلنامه دانش حسابداری، شماره ۷۵، سال نوزدهم، صص ۱۴۳-۱۶۸.
- ✓ محمد رضایی، فخرالدین، تنانی، محسن، علی آبادی، ابوالفضل، (۱۳۹۷)، خطای حسابرسی: تأخیر در گزارش حسابرسی و نقش تعدیل گر مالکیت خانوادگی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۵، شماره ۱، صص ۷۰-۵۱.
- ✓ Blanco, Belen, & Coram, Paul & Dhole, Sandip & Kenta, Pamela. (2020). "How do auditors respond to low annual report readability?". *Journal of Accounting and Public Policy*, 15 (August), 106769.
- ✓ Bamber, E.M., Bamber, L.S. and Schoderbek, M.P. (2011). "Audit structure and other determinants of audit report lag: an empirical analysis". *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 12 (1), pp1-23.
- ✓ Banimahd, B and Vafaei, E, (2012), "the effect of client size, audit report, state ownership, financial leverage and profitability on auditor selection; evidence from Iran", *African Journal of Business Management*, Vol 6, No 3, pp 4100-4105.
- ✓ Beidleman, C., (1973), "Income Smoothing: The Role of Management" *The Accounting Review*, Vol. 48, No(4), pp 653-667.
- ✓ Burgstahler, D. and Dichev, I. (1997). "Earnings, adaptations and equity value". *The Accounting Review* (April), pp. 187-215.
- ✓ Courtis, J. K. (2008). "Relationships between timeliness in corporate reporting and corporate attributes". *Accounting and Business Research*, 25, pp45-56.
- ✓ Durand, Giselle. (2019). "Factors Determining Audit Report Delays". Wilfred Laurer University, Waterloo, Canada. *Emerald Magazine*.
- ✓ Givoly, D. and Palmon, D. (1982). "Timeliness of annual earnings announcements: Some empirical Evidence". *The Accounting Review*. Vol. 57, Pp. 486-508.
- ✓ Gordon, M. J., (1964). "Postulates, Principles and Research in Accounting *The Accounting Review*". Vol.39, No(2), pp 251-263
- ✓ Habib, A. and Muhammadi, A.H. (2018). "Political connections and audit report lag: Indonesian evidence". *International Journal of Accounting & Information Management*, <https://doi.org/10.1108/IJAIM-08-2016-0086>.
- ✓ Healy, P., Wahlen, W. (1999). "A Review of Earnings management Literature and Its Implications for standard setting". *Accounting horizons*: 13(4), pp 365-383.
- ✓ Hepworth, S. R. (1953). "Smooth Period Income". *The Accounting Review*, Vol.12, PP. 32-39.
- ✓ Kross, W., and Schroeder, D. (1984). "An empirical investigation of the effect of quarterly earnings announcement timing on stock returns". *Journal of Accounting Research*, Vol. 22, pp. 153-176.
- ✓ Kross, W. and Schroeder, D.A. (2015). "An empirical investigation of the effect of quarterly earnings announcement timing on stock returns". *Journal of Accounting Research*, 22 (1), pp153-176.
- ✓ Moses, O. Douglas. (1987). "Income smoothing and incentives: Empirical tests using accounting changes". *Accounting Review*: pp 358-377.

- ✓ Mirshekary, S. and Saudagaran ,S. (2005). "Perceptions and characteristics of financial statementusers in developing countries: evidence from Iran". Journal of International Accounting, Auditing and Taxation: 14(1) 33-54.
- ✓ Ronen, J. and Sadan S., (1981), "Smoothing Income Numbers: Objectives, means, and implications", Addison-Wesley Publishing Company.
- ✓ Scott, William, (2009). "Financial Accounting Theory" , Printice Hall, Pp.402-431.
- ✓ Teoh, S , Welch , I. ,Wong ,T.(1998). "Earnings management and the long_run underper for mance of sea soned equity offering". Journal of financial Economice :(50) , pp 63-100.
- ✓ Yves & Brian (2020)". Revenue volatility and audit report delays". Advances in Accounting, Vol 51, December 2020, 10049.